

виявлення злочинів, пов'язаних з розкраданням бюджетних коштів під час проведення закупівель паливно-мастильних матеріалів

Зокрема, з метою виявлення злочинів, пов'язаних з розкраданням бюджетних коштів під час проведення закупівель паливно-мастильних матеріалів, окрім зазначених вище документів, оперативному працівнику доцільно ознайомитись та проаналізувати наступні документи:

- акти приймання паливно-мастильних матеріалів за кількістю та якістю;
- акти на відбір проб паливно-мастильних матеріалів;
- паспорти (сертифікати) якості паливно-мастильних матеріалів;
- рекомендаційні листи лабораторій щодо використання або відновлення якості некондиційних паливно-мастильних матеріалів;
- акти складання сумішей;
- державні стандарти на паливно-мастильні матеріали (технічні умови).

Визначені нами особливості здійснення огляду в процесі виявлення ознак злочинів, пов'язаних з розкраданням бюджетних коштів під час проведення закупівель паливно-мастильних матеріалів, сприятимуть якості проведення такого огляду.

1. Кучеренко В.А. Оперативно-розшукова протидія розкраданню бюджетних коштів під час проведення спеціалізованих будівельних робіт за державним замовленням : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків : ХНУВС, 2019. 248 с.

2. Німчик В. П. Організаційно-тактичні основи оперативного пошуку : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 21.07.04. Київ, 2005. 20 с.

3. Дараган В. В. Особливості здійснення оперативного пошуку під час виявлення злочинів у сфері державних закупівель. *Бюлетень з обміну досвідом роботи МВС України*. 2016. № 205. С. 73–79.

4. Дараган В. В. Оперативно-розшукова протидія злочинам у сфері державних закупівель: проблеми теорії та практики : монографія. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 352 с.

УДК 343.98:343.9.02

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/51-53

Артем ОБШАЛОВ

аспірант кафедри

загальноправових дисциплін

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ ТЯЖКИМ ЗЛОЧИНАМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Науковцями вже широко розглядаються питання щодо проблемних питань протидії злочинності в оперативно-розшуковій та кримінальній процесуальній сферах здійснення кримінального провадження. Окремо гостро стоять питання виявлення, попередження та розслідування тяжких злочинів, оскільки вони викликають великий резонанс у суспільстві, особливо в умовах введеного воєнного стану [5]. Проблемними питаннями оперативно-розшукової та кримінально-процесуальної протидії злочинності у різні роки займалися вчені: К. Антонов, Л. Аркуша, О. Бандурка, Е. Дідоренко, І. Козаченко, Я. Кондратьєв, Є. Лук'янчиков, Д. Никифорчук, М. Погорецький, І. Сервецький, К. Чаплинський, М. Шумило та ін.

Оперативно-розшукове супроводження кримінального провадження, згідно з нормативними положеннями, повною мірою можливе, починаючи саме з тяжких злочинів. Стаття 12 Кримінального кодексу України зазначає, що тяжким злочином є передбачене цим кодексом діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше двадцяти п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше десяти років [2]. В Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» [1] зазначається, що «завданням оперативно-розшукової діяльності є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підкривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення

правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави». На погляд М. Погорецького [4, с. 60], таке визначення мети ОРД не відповідає сутності останньої, оскільки отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави є функцією розвідувальних органів України як самостійний вид державної діяльності. Пошук і фіксація фактичних даних про розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій також не є завданнями ОРД. Разом із цим спрямування мети ОРД на реалізацію інтересів кримінального судочинства обумовлює взаємозв'язок ОРД і кримінального процесу, а визначення як мети ОРД припинення правопорушень поза межами кримінального процесу обумовлює її самостійний запобіжно-профілактичний характер, проте ці положення не повністю розкривають її зміст і потребують уточнень та доповнень [4, с. 163].

Гласна та негласна робота оперативних підрозділів поліції як складова частина оперативно-розшукової діяльності є комплексним видом діяльності уповноважених осіб (підрозділів), що здійснюється в межах норм законодавства України, переважно приховано від інших, та спрямована на недопущення, виявлення та припинення протиправних дій, охорону інтересів суспільства і держави, прав та свобод людини, забезпечення громадської безпеки та публічного порядку.

В умовах сьогодення оперативно-розшукове супроводження кримінальних проваджень щодо тяжких злочинів може бути більш ефективним за рахунок здійснення активної діяльності працівників оперативних підрозділів, насамперед за допомогою гласних та негласних заходів, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом, Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність», а також відомчими наказами та інструкціями. Зазначена робота оперативних підрозділів реалізується шляхом негласного співробітництва з громадянами, особами без громадянства, іноземцями, проведення гласних і негласних пошукових заходів, взаємодії з оперативними підрозділами Національної поліції України та іншими суб'єктами оперативно-розшукової діяльності, а також у ході виконання письмових доручень. Останні чітко регламентовано у ст. 41 Кримінального процесуального кодексу України: оперативні підрозділи органів Національної поліції, органів безпеки, Національного антикорупційного бюро України, органів Державного бюро розслідувань, органів Бюро економічної безпеки України, органів Державної прикордонної служби України, органів, установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України здійснюють слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого, дізнавача, прокурора, а підрозділ детективів, оперативно-технічний підрозділ та підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України – за письмовим дорученням детектива або прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

Також законодавець наділяє працівників оперативних підрозділів певними повноваженнями під час досудового розслідування, а саме: під час виконання доручень слідчого, дізнавача, прокурора співробітник оперативного підрозділу користується повноваженнями слідчого. Співробітники оперативних підрозділів (крім підрозділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України) не мають права здійснювати процесуальні дії у кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора. Доручення слідчого, дізнавача, прокурора щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій є обов'язковими для виконання оперативним підрозділом [3].

Організація здійснення оперативно-розшукового супроводження розслідування тяжких злочинів залежить від особливостей негласної роботи, що обумовлена специфікою службової діяльності кожного структурного оперативного підрозділу поліції відповідно до покладених на нього завдань. Оперативно-розшукова діяльність та негласна робота при супроводженні кримінального провадження повинна ґрунтуватись на принципах верховенства права, законності, дотримання прав і свобод людини, конспірації, конфіденційності, наступальності, безперервності, повноти та об'єктивності дослідження обставин події, взаємодії з населенням, поєднання гласних і негласних заходів у протидії злочинності.

---

1. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.

2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

4. Погорецький М. А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі : монографія. Харків : «Аріс» ЛТД, 2007. 576 с.

5. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.

УДК 343.98:343.53+341.176(4)

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/53-55

Олександр ПУПИНІН

аспірант Донецького державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАТИВНИХ ЗАКУПОК У СВІТЛІ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Наслідком повномасштабної військової агресії російської федерації, ведення активних бойових дій стала поява значної кількості втраченої та необлікованої трофейної зброї і боєприпасів, що призвело до значного збільшення запасів нелегальної зброї та розширення ринку для її незаконного обігу. Почали з'являтися телеграм-канали, що спеціалізуються на незаконному продажі зброї, за аналогією зі збутом наркотичних засобів, збільшилася кількість організованих злочинних груп, що займаються незаконним збутом стрілецької зброї та боєприпасів.

Одним із основних та дієвих заходів при документуванні злочинної діяльності осіб та груп, у тому числі організованих, які на професійній основі займаються незаконним збутом вогнепальної зброї, бойових припасів, наркотичних засобів, психотропних речовин та товарів, обіг яких обмежений чи заборонений чинним законодавством, є проведення негласної слідчої (розшукової) дії, передбаченої ст. 271 КПК України, контролю за вчиненням злочину у формі оперативної закупки.

У національному законодавстві поняття «оперативна закупка» вперше знайшло своє нормативне закріплення в ст. 5 Закону України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» від 15 лютого 1995 р. як операція щодо придбання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів [1].

Найбільш повне визначення оперативної закупки як різновиду контролю за вчиненням злочину міститься у п. 1.12.3 Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затвердженої наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 та полягає в імітації придбання або отримання, у тому числі безоплатного, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм власності товару, обіг якого обмежений чи заборонений чинним законодавством, з метою викриття і документування факту вчинення злочину та особи, яка його вчинила [2].

Фактично оперативна закупка – це операція з придбання легендарною особою товару, обіг якого обмежений чи заборонений чинним законодавством.

Проте під час проведення оперативних закупок співробітниками правоохоронних органів, у світлі рішень (судової практики) Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), можуть бути допущені ситуації, які будуть вказувати на наявність у їхніх діях провокації злочину і, відповідно, свідчити про порушення п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція).

Відповідно до п. 1 ст. 6 Конвенції кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи протягом розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення [3].

Одним із перших судових рішень ЄСПЛ, де було визначено порушення п. 1 ст. 6